

2006ZCW21

Aan Provinciale Staten

**t.b.v. statencommissie
Zorg, Cultuur en Welzijn
20 maart 2006**

datum : 14 februari 2006

uw kenmerk :

ons kenmerk : 2006MEC000205 i

contactpersoon: F.A.A. Huisman

030 - 258 2272

fanny.huisman@provincie-utrecht.nl

In het kader van de informatievoorziening vindt u hierbij een voortgangsrapportage.

Onderwerp:

Stand van zaken doorstart Kasteel Amerongen

Aanleiding

- * Toezegging om regelmatig te rapporteren over de vorderingen.
- * GS-besluit 14 februari 2006: een tegemoetkoming aan de Stichting Kasteel Amerongen door in 2006 de begeleidingskosten bij interieurprojecten die ten laste gaan van de voor het interieur gereserveerde 3 mln., te verhogen tot maximaal € 90.000,-, en indien nodig voor 2007-2008 een vergelijkbare oplossing te kiezen.

Achtergrond/eerdere besluiten

Kasteel Amerongen is in het voorjaar 2002 op last van de brandweer gesloten. Daarbij werd duidelijk dat de gebrekkige brandveiligheid slechts een onderdeel vormde van een complex problemen, te weten aanzienlijke achterstanden in beheer en onderhoud van het ensemble, gecombineerd met beleidsmatige en financiële knelpunten bij de stichting. In 2003 trad een nieuw bestuur aan, aanvankelijk op interim-fases, dat zich tot taak heeft gesteld te komen tot a) grondige restauratie van panden en interieur en b) een gezonde exploitatie.

Kasteelmuseum Amerongen ontvangt op titel van museumbeleid een jaarlijks exploitatiesubsidie. In 2006 bedraagt het € 111.300,-.

In het Coalitie-akkoord 2004-2007 is eenmalig 3 mln. beschikbaar gesteld voor de restauratie van het interieur.

Eerdere rapportages:

- * juli 2002 aan statencommissie Cultuur en Welzijn
- * mei 2003 aan statencommissie Zorg, Cultuur en Welzijn
- * oktober 2004 statenvoorstel over de 3 mln. voor de interieurrestauratie

Verdere procedure

Te zijner tijd een volgende rapportage.

De stichting Kasteel Amerongen ziet een hernieuwd bezoek van uw staten aan het kasteel graag tegemoet.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,
De voorzitter, mr. B. Staal
De secretaris, drs. H.H. Sietsma

**Stand van zaken doorstart Kasteel Amerongen
februari 2006**

1. Algemeen

Sedert het kasteel in het voorjaar 2002 op last van de brandweer werd gesloten en na het aantreden in 2003 van het nieuwe bestuur, is alle energie gericht op een nieuwe toekomst voor het ensemble. Het perspectief zoals wij dat in het statenvoorstel van 4 oktober 2004/PS2004ZCW09 formuleerden, is (citaat):

- a. *Presentatie van het Huis zoals bewoond rond de jaren '20 van de vorige eeuw (thema Adel in Europa). Deze periode is tevens leidraad voor de keuze van activiteiten en evenementen. Door ontruiming van een deel van de huidige wooneenheden en ander gebruik van het souterrain breidt de museale ruimte zich aanzienlijk uit; voorts kan er expositieruimte worden geschapen in een van de bijgebouwen;*
- b. *Presentatie van de tuinen, die naast de jaren '20, de eerdere stijlperiodes sedert de 17^e eeuw vertegenwoordigen (thema Groene Geschiedenis);*
- c. *Vormgeven van landelijk en regionale expertisefuncties op het gebied van restauratie en tuinen, met uiteindelijk een permanent restauratie-atelier en een netwerkfunctie ten aanzien van de verschillende landelijke tuin- en kwekerij-organisaties; te huisvesten in de bijgebouwen;*
- d. *Passende commerciële en toeristische versterking; deze omvat enerzijds uitbreiding en verbetering van de horecavoorzieningen en anderzijds een programma van inhoudelijk verantwoorde activiteiten en evenementen, zoals concerten en cursussen. Tenslotte een goede aansluiting op het toeristisch-recreatief potentieel in de omgeving (Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug, het dorp, mogelijk herstel van het boothuis aan de rivier).*

Om dit te realiseren is niet alleen geld voor de restauratie nodig. De hele organisatie, met een kleine professionele staf, een grote groep vrijwilligers en een betrokken Vriendenstichting, moet toegesneden gaan worden op nieuwe tijden.

In 2005 trad de directeur terug en voerde het bestuur de formule van een projectleiderschap in, met een hoofdprojectleider met name voor externe betrekkingen en fondsenwerving en een tweede projectleider voor het meer reguliere management. Helaas gaf de hoofdprojectleider na korte tijd zijn opdracht terug, zodat Kasteel Amerongen op dit moment nog niet kan beschikken over volwaardig capaciteit.

Het toekomstscenario voor het ensemble van Huis, bijgebouwen, tuinen en ook het museale concept liggen al enige tijd klaar. De uitwerking kan worden opgepakt als er zekerheid bestaat over de financiering van de restauratie (zie onder). Wat commerciële functies betreft is succes geboekt op het vlak van de horeca. Binnen afzienbare tijd kan een contract worden gesloten met één uitbater voor alle horecafuncties, met als belangrijkste functie een toprestaurant in het inmiddels gerestaureerde poortgebouw.

De stichting heeft, mede met het oog op de restauratie, werk gemaakt van heldere verhoudingen met de familie wier geschiedenis direct met het kasteel is verweven. Bij de overdracht van het goed door de familie Van Aldenburg Bentinck aan de stichting (1977) zijn aan enkele familieleden persoonsgebonden woonrechten in het Huis toegekend. Voor de bewoning tijdens en na de restauratie is inmiddels een oplossing gevonden. Daarnaast worden de verblijfsrechten van de nazaten herijkt. Het museale deel van het Huis wordt volkomen gescheiden van ruimten voor de familie. De Rijksdienst Monumentenzorg (RdMz) en de provincie stellen zich principieel op het standpunt dat de familie helemaal geen woon- of verblijfsrechten meer dient te hebben; in de praktijk is dat op het ogenblik juridisch niet haalbaar. Wij stellen daarom als eis dat na de restauratie de familie in elk geval minder

ruimte ter beschikking krijgt dan thans. De stichting streeft er overigens terecht naar de familie hoe dan ook bij het kasteel te blijven betrekken; dit mede in verband met bruikleen van voorwerpen die passen binnen het nieuwe museale concept.

De meeste aandacht van de stichting is uiteraard uitgegaan naar de financiering van de restauratie. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds de restauratie van het onroerend goed, dat wil zeggen Huis, bijgebouwen, muren en andere bouwkundige elementen, en het roerend goed anderzijds, dus het interieur met de museale collectie .

2. Restauratie van het onroerend goed

Het kasteel behoort tot de 14 zogeheten Kanjers, waarvoor het rijk een afzonderlijk budget heeft gecreëerd. Aan het kasteel zijn vanaf de jaren '90 diverse Kanjerbijdragen verstrekt. Om de restauratie te voltooien en met name voor het Huis zijn meer Kanjerbijdragen nodig. Hierover is in het najaar 2005 zekerheid verkregen.

In het statenvoorstel waarmee u op 4 oktober 2004 heeft ingestemd, berichtten wij dat de stichting en de Rijksdienst in september 2004 overeenstemming hadden bereikt over de volgende Kanjerbijdrage; dit in aanwezigheid van ons college. De Kanjerbijdrage bleek enkele maanden later echter half zo groot als mocht worden verwacht. Na een onduidelijk proces bij het rijk, dat zich goeddeels aan onze invloed heeft onttrokken, vond een jaar later in september 2005 opnieuw overleg plaats. Bij die gelegenheid zegde de RdMz de totale benodigde Kanjerbijdragen van ruim 7,6 toe. Hierbij gelden de volgende eisen:

- a) een eerste eigen bijdrage van de stichting van circa 1,1 mln. voor noodherstel souterrain Huis, stalplein en tuinmuren moet op 1 maart 2006 zijn gegarandeerd; de stichting zal hiervoor de dochterstichting (legaten) Restauratie Kasteel Amerongen aanspreken;
- b) de overige eigen bijdrage van 4,3 mln. voor het hoofdgebouw moet vóór kerstmis 2006 zijn gegarandeerd;
- c) de gehele restauratie moet voor 2010 klaar zijn.

Heeft de stichting al met al gedurende circa 2 jaar in onzekerheid verkeerd, nu staat zij voor de taak om op betrekkelijk korte termijn de eigen bijdragen op tafel te krijgen. De contacten met sponsors waarover wij eerder rapporteerden konden tot nu toe niet worden verzilverd. De stichting heeft nog altijd reden om aan te nemen dat het VSB-fonds een substantiële bijdrage wil leveren, maar deze staat niet vast. Daarnaast is een sponsoractie gestart die zich richt op een breed scala van potentiële geïnteresseerden, zowel organisaties als particulieren. Onder meer enkele landelijke zwaargewichten uit de culturele wereld geven hieraan hun medewerking. De stichting heeft inmiddels een bijeenkomst van ondernemers op de Heuvelrug georganiseerd. Binnenkort vindt bij Christie's Veilinghuis een veiling plaats waarvan een deel van de opbrengst naar het kasteel gaat.

Mét de stichting blijven wij optimistisch over de mogelijkheden de vereiste 4,3 mln. bij elkaar te krijgen. Wat zorgen baart is de harde tijdslijm van het rijk: in december a.s. moet de eigen bijdrage zijn gegarandeerd.

In dit verband attenderen wij erop dat de provincie in de jaren '90 en 2000 eerdere Kanjerbijdragen van het rijk aan Kasteel Amerongen heeft voorgefinancierd. Hiermee was € 367.000,- gemoeid. Het rijksaandeel is inmiddels uitbetaald aan de stichting. De stichting heeft nog een openstaande terugbetalingsverplichting aan de provincie van € 130.000,-.

3. Restauratie van het interieur

Na de abrupte sluiting van het Kasteel in 2002 is er sprake van geweest dat het kasteel geheel ontruimd zou worden en dat gedurende de restauratie van het Huis de collectie voorwerpen elders in het land zou worden opgeslagen, gerestaureerd of geconserveerd. Later is gekozen voor restauratie van de collectie ter plekke, parallel aan de restauratie van het hoofdgebouw.

Het mag duidelijk zijn dat de interieurrestauratie niet kan beginnen zonder dat de restauratie van het Huis van start gaat. De provinciale 3 mln. is dan ook grotendeels ongebruikt, conform het PS-besluit van 4 oktober 2004. Wel was het verantwoord aan één onderdeel te beginnen, namelijk de ontruiming van het souterrain. De hier gepresenteerde rijtuigen zijn verplaatst naar een bijgebouw dat de stichting dienst wil laten doen als restauratie-atelier; daar worden de rijtuigen behandeld tegen houtworm en ander leed. Het souterrain gaat fungeren als bezoekers-informatiepunt. Een multimediale presentatie is gereed. Ten laste van de 3 mln. hebben wij voor deze onderdelen een bijdrage van ruim € 152.000,- verleend. Bij die gelegenheid is een bestedingsformule voor de 3 mln. bepaald, waarbij onderscheid wordt gemaakt in:

- . objectgerichte kosten, inclusief uren externe expertise
- . locatiegerichte kosten, zoals bijvoorbeeld klimaatmaatregelen
- . publieksgerichte kosten.

Over het totaal wordt per project 15% begeleidingskosten opgevoerd.

De stichting heeft de ontruiming van het souterrain aangegrepen voor herstel van de connectie met het publiek, onder het motto *Wegens restauratie geopend*. Bezoek in groepsverband is inmiddels op bescheiden schaal weer gang gekomen. Via de website kan de restauratie gevolgd worden (thans nog op bescheiden niveau).

Zodra in 2006 de restauratie van het hoofdgebouw kan beginnen, zal ook de interieurrestauratie verder op gang komen.

4. De reguliere exploitatie

Een omvangrijk erfgoed als Kasteel Amerongen kan onmogelijk worden beheerd zonder inkomsten uit entreegelden, commerciële verhuur en subsidies. Sedert de sluiting in 2002 is het vaste provinciaal subsidie beschikbaar gebleven, en ook zijn projectsubsidies voor brandveiligheid en noodconservering verstrekt. Wat de gedeelde entreegelden en huurinkomsten betreft, zoals wij in onze eerste rapportage hebben gemeld werden die in 2002 geraamd op € 90.000,- per jaar. Dit lijkt nog ons nog altijd een reëel bedrag. Tegenover enige geldontwaarding staat dat de inkomsten mondjesmaat stijgen door groepsbezoek.

Het is niet zo dat dit jaarlijkse tekort eenvoudig gecompenseerd kan worden door lagere uitgaven. Tijdens de ingrijpende restauratie blijft gekwalificeerd personeel beslist nodig. Op andere vaste lasten, zoals bureau- en organisatiekosten, valt slechts in bescheiden mate te bezuinigen. De tuinen zijn, anders dan de panden, toegankelijk voor publiek en daardoor een bron van inkomsten; op het onderhoud daarvan moet dus niet bezuinigd worden.

De problemen met de exploitatie konden tussen 2003-2005 worden opgevangen door een meerjarige projectbijdrage van het rijk. Deze bedroeg € 450.000,-, ongeveer evenveel als het totaal aan vaste en incidentele bijdragen van de provincie gedurende deze jaren. Met het rijksgeld zijn de kosten van scenario- en conceptontwikkeling betaald. De rest is gebruikt voor de reguliere exploitatie, die overigens in deze jaren een stijging van met name personele lasten vertoonde. Het rijkssubsidie is nu op.

De stichting heeft zich nu tot de provincie gewend voor een oplossing voor de boekjaren 2006-2008. Wij zijn van mening dat een tegemoetkoming onvermijdelijk is. Zolang er geen substantiële inkomsten zijn uit entreegelden en commerciële verhuur, zal er een tekort op de begroting zijn. Wel willen wij op dit moment niet verder gaan dan een eenmalige tegemoetkoming voor het boekjaar 2006. De verwachting is dat de commerciële verhuur in de loop van dit jaar weer zal aantrekken. Tegelijkertijd hebben wij aan de stichting als harde voorwaarde gesteld dat de stijgende begrotingstrend wordt omgebogen.

Mogelijk doen zich voor de boekjaren 2007 en 2008 ook nog problemen voor.

Wat de dekking van een extra bijdrage voor de exploitatie betreft hebben wij verschillende mogelijkheden afgewogen. De voorkeur gaat uit naar de volgende variant.

Ervan uitgaande dat de restauratie van het ónroerend erfgoed financieel rond komt, zal de stichting in 2006 weer een subsidieverzoek voor het volgende interieurproject indienen. Dit project gaat ten laste van de 3 mln. Hierbij wordt conform de in paragraaf 3. vermelde formule 15% begeleidingskosten berekend. Voor zover die begeleidingskosten in 2006 lager zijn dan € 90.000,- zijn wij bereid ze eenmalig op te hogen tot dat bedrag van € 90.000,-. Uiteraard zal dat dan bij latere interieurprojecten weer in mindering gebracht. In feite wordt met deze oplossing een deel van de begeleidingskosten naar voren geschoven.

Desnoods zullen wij dit ook voor 2007 en 2008 doen.

Wij zijn ons er van bewust dat hier in zekere zin sprake is van een afwijking van het PS-besluit van 4 oktober 2006. In onze contacten met de stichting hebben wij dan ook onderstreept dat deze tegemoetkoming alleen mogelijk is als uw staten zich er niet tegen verzetten.

Op termijn zullen de inkomsten van de stichting ook nog kunnen stijgen als de betrokken partijen, waaronder de RdMz en de provincie, zouden instemmen met zeer beperkte woningbouw op het terrein. Er bestaan ideeën voor enkele appartementen aan de noordzijde van het complex. Verscholen achter een aarden wal en met een eigen uitgang op de openbare weg zou een klein complex kunnen worden gebouwd.

Financieel overzicht restauratie Kasteel Amerongen

Stand per februari 2006

Op basis van informatie van de stichting Kasteel Amerongen

Vervolg op financieel overzicht statenvoorstel 4 oktober 2004

	KOSTEN	BIJDRAGEN RIJK	BIJDRAGEN ANDEREN	NOG TE DEKKEN
1. Huis, casco, nagelvast interieur, installaties electro/water/brandwering	10.000.000	5.700.000		4.300.000 prioritair
2. bijgebouwen, stalplein, noodherstel souterrain Huis	3.000.000	1.900.000	1.100.000 stichting	
3. herstel/aanleg tuinen, verhardingen	2.500.000	?	?	2.500.000
4. bouwkundige objecten in de tuinen	1.200.000	?	?	1.200.000
5. collectie meubels, prenten, schilderijen, gordijnen, vloerkleden e.d.	3.700.000		3.000.000 provincie	700.000
6. extra personeel toezicht, begeleiding, conservatie	750.000		klein deel t.l.v. 3 mln. provincie	750.000
7. restauratie-atelier, bezoekerscentrum	PM			PM
8. nieuwbouw Wintertuin, rijtuigstalling, expertisecentrum	PM			PM
9. totaal	21.750.000	7.600.000	4.100.000	9.450.000
10. Stelpost verzakking Huis	5.000.000 wrsch. niet nodig; pas zekerheid na een overstroming			